

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 101 1980

Svenska Litteratursällskapet

Distribution: Almqvist & Wiksell International, Stockholm

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Göteborg: Peter Hallberg

Lund: Staffan Björck, Louise Vinge

Stockholm: Inge Jonsson, Kjell Espmark

Umeå: Magnus von Platen

Uppsala: Gunnar Brandell, Thure Stenström, Lars Furuland

Redaktör: Docent Ulf Wittrock, Litteraturvetenskapliga institutionen,
Humanistiskt-Samhällsvetenskapligt Centrum, Box 513, 751 20 Uppsala

Utgiven med understöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

ISBN 91-22-00467-X (häftad)

ISBN 91-22-00469-6 (bunden)

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by

Almqvist & Wiksell, Uppsala 1981

de, vilket leder till »oväntade, märkliga, fantastiska eller kanske till och med logiskt omöjliga» resultat (s. 250). Exemplikationen sträcker sig från Carrolls, Edward Lears och W. S. Gilberts texter in på bildkonstens område. På filosofers vanligt charmfulla vis slutar Segerberg med att resignerat kritisera sin egen analysmodell, och delvis ta avstånd från den.

Festskriftens sista sidor upptas av en bibliografi över Linnérs tryckta skrifter 1936–1979. Att denna avslutas med fyra nummer »Arbeten under tryckning» är något som bör glädja litteraturfolk i allmänhet, Sven Linnérs vänner i synnerhet.

Pär Hellström

Klaus W. Jonas: *Die Thomas-Mann-Literatur. Bibliographie der Kritik. 1956–1975. Band II.* Erich Schmidt Verlag. Berlin 1979.

»Ist Thomas Mann noch lebendig?» lyder titeln på ett bidrag till ett Thomas Mannkollokvium vid ett kanadensiskt universitet (Mc Master Colloquium on German Literature, 1978) och undertiteln talar om »Verständigungsschwierigkeiten» mellan en tysk klassiker och hans publik. Om man betraktar Thomas Manns ställning i det allmänna kulturella medvetandet under de senaste decennierna, kan man konstatera att han fått stå tillbaka för namn som Brecht och även Hesse, som upplevde en renässans i samband med den psykedeliska hippievågen.

I samband med hundraårsjubileet av Manns födelse för fem år sedan höjdes också flera kritiska röster av hans sentida kollegor såsom bland andra Koeppen, Walser, Kunert, Nossack, vilka – ofta från en vänsterorienterad ståndpunkt – framför allt kritiserade avsaknaden av samhällskritisk realism, hans bristande sinne för klasskampen och den arbetande människan, hans snäva begränsning till en kapitalistiskt borgerlig miljö, hans preciosa stil, hans egocentricitet och hans nihilistiska ironi. Hur man än ställer sig till dessa beskyllningar – en sak är säker: de upprörda stämmorna tydde på inte bara att dessa kritiker läst sin mästare utan att Thomas Mann är levande nog att irritera och utmana.

Går man sedan till den akademiska forskningen, kan man konstatera en utomordentligt seg livskraft hos den egocentriske borgarförfattaren. Över hela världen bara fortsätter den vetenskapliga produktionen att öka, och Thomas Mannforskningen har fått ny vind i seglen av ideliga vindstötter: Erika Manns brevvurval i tre volymer på 60-talet, utgåvor av Manns korrespondens med åtskilliga intressanta adressater – som Bermann-Fischer, Croce, Hesse, Kerényi för att bara nämna några – samt de notisböcker och arbetsanteckningar i Züricharkivet, som undan för undan blivit kända. Sedan nu också hans dagböcker börjat utgivas, kan man förmoda en ny våg av vetenskapliga arbeten, som utnyttjar denna nya tidigare förseglade källa.

Det är uppenbart att det föreligger ett trängande behov av bibliografisk vägledning inom denna frodiga internatio-

nella djungel. Den tidigaste bibliografin *Fifty years of Thomas Mann Studies*, sammanställd av den tyskfödde germanistprofessorn i Pittsburgh Klaus W. Jonas, tillkom redan under Thomas Manns livstid och är till och med försedd med en inledning av föremålet självt, där han med klädsam blygsamhet uttrycker tvivel på att en eftervärld kommer att ha så stort intresse av honom; han menar sig ha fått tillräckligt mycket uppmärksamhet av sin samtid. Med ett både roat och uppskattande leende prisar han bibliografens »monomane Treulichkeit» och »Bienenfleiss», innerst inne säkerligen innerligt belåten.

1972 utkom oberoende av varandra Klaus Jonas' *Die Thomas-Mann-Literatur. Bibliographie der Kritik*, omfattande åren 1896–1955 och i Östberlin Harry Matters *Die Literatur über Thomas Mann* i två band omfattande åren 1898–1969. Under sitt arbete på andra delen av sin stora bibliografi *Die Thomas-Mann-Literatur. Bibliographie der Kritik. 1956–1975* kunde Jonas dra nytta av Matters arbete för åren 1956–69 men har lämnat viktiga kompletteringar därvidlag, och från och med 1970 rör han sig åter på ooberbetad mark.

Denna andra del innebär ett enormt arbete, som inger både häpnad och respekt samt tacksamhet från alla Thomas Mannforskares sida. Första delen omfattade 458 sidor, vilka distanseras av andra delens 719. Den upptar 6 195 arbeten från mer än tjugo länder. Dessutom tillkommer tillägg och kompletteringar till del I på närmare 50 sidor.

Bibliografin är uppställd kronologiskt år för år; inom varje år förtecknas verken i alfabetisk ordning efter författarnamn. Bokens användbarhet ökas av en rad register till båda banden, inte mindre än sex stycken: författarregister, register över Manns verk, personregister, register över viktiga teman – Antike, Bildungsroman, Betrüger, Humanismus, Frauen, Tuberkulose, Mythos, Zahnärzte osv. – och slutligen ett 40-sidigt tvåspaltigt tidskriftsregister.

I sitt förord till bibliografins andra del citerar Jonas instämmande och kanske ursäktande en Mannspecialists konstaterande: »Die gesamte Thomas-Mann-Literatur vermag heute niemand mehr zu überblicken». Det är för visso sant. Redan Jonas' digra luntor är svåra att överblicka trots föredömlig klarhet och användbarhet vad beträffar uppställning och register. Att avge ett auktoritativt omdöme om bibliografins tillförlitlighet är ogörligt för den som inte följer Jonas i spåren, men stickprov ger lugnande resultat, och för den som tidigare haft anledning att använda Jonas' bibliografiska vägledning står hans kompetens och akribi utom varje tvivel.

Osannolikt nog är det voluminösa verket helt och hållet ett enmansjobb, låt vara att han haft hjälp av sina otaliga kontakter på bibliotek och forskningscentra runt om i Europa och USA. Det är ett verk inte bara av »Bienenfleiss» utan av detektiviskt spårsinne och hängivenhet. För bibliograferandet av Thomas Mannlitteraturen i framtiden behöver man heller inte oroa sig. Det vilar i trygga händer: Klaus Jonas är i färd med band III från 1976 och framåt.

Gunilla Bergsten

Svenska Litteratursällskapets årsmöte 1979

hölls den 17 december 1979, varvid följande ärenden förekom:

1. Årsberättelse för år 1979

Sedan föregående årsmöte har Svenska Litteratursällskapet utgivit följande skrift: Samlaren, Årgång 99/1978, med uppsatser av Ingemar Algulin, Paul Fröberg, Bengt Larsson och Karin Petherick, med forskningsöversikter av Peter Hallberg och Ulf Wittrock, med en Miscellanea-avdelning samt med en avdelning för recensioner av doktorsavhandlingar och en avdelning för övriga recensioner. Dess-

utom ingår en av Rolf Arvidsson upprättad bibliografi (1976).

Därjämte har utsänts femte häftet av Tore Hagströms Svensk litteraturhistorisk bibliografi intill år 1900.

Uppsala den 17 december 1979.

Ulf Wittrock

2. Revisionsberättelse

Undertecknade revisorer, av Svenska Litteratursällskapet utsedda att granska dess räkenskaper för

verksamhetsåret 25 nov. 1978–11 dec. 1979, får efter fullgjort uppdrag avge följande berättelse:

Behållning från föregående år

Aktier	21 540:–	
Bank	1 121:55	
Postgiro	<u>1 597:32</u>	24 258:87

Inkomster

Medlemsavgifter för 1978	21 855:–	
Avgifter för tidigare år	1 060:60	
Anslag ur fonder	62 000:–	
Utdelning å aktier, räntor	4 861:45	
Lagerförsäljning	9 920:45	
Debiterade porton	2 376:95	
Klassikerserien	48:–	
Strindberg och böckerna	6 344:70	
Hagströms bibliografi	1 620:–	
Övriga inkomster	<u>1 125:–</u>	111 212:15
Summa kronor		135 471:02

Utgifter

Honorar och arvoden	5 850:–
Tryckeriräkningar	85 381:–
Porton och frakt	5 069:75
Distribution	1 020:–